

2016 Informe anual sobre la indústria a Catalunya

Anàlisi sectorial Alimentació i begudes

Alimentació i begudes

El 2016 es va reduir el nombre d'empreses del sector d'alimentació i begudes (-0,6%), seguint la tendència dels últims anys. No obstant això, es va produir un augment dels afiliats a la Seguretat Social (+3,5%) i un increment de la producció industrial (+1,9%), seguint la tendència dels últims tres anys. El comportament de l'IPI va ser millor que l'estatal (+1,5%) i que el de la UE-28 (+1,3%), gràcies al fet que les exportacions van créixer (+7,5%), si bé també ho van fer les importacions (+3,4%). Seguint la tònica general de la indústria, els preus van disminuir lleugerament (-1,0%).

Variables	Evolució l'any 2016
Producció	+
Ocupació	+
Preus	-
Exportacions	+
Importacions	+

Trets del sector

El sector de l'alimentació i begudes integra processos de preparació i transformació de matèries primeres vegetals i animals, per preparar-les per a l'alimentació, sobretot humana però també la del bestiar i animals domèstics. Per tant, aquesta activitat aplega un conjunt molt ampli i heterogeni de productes i processos de fabricació amb diferents graus de complexitat, diferent problemàtica i trets ben diferenciats.

Una primera classificació de les activitats incloses dins del sector alimentari distingeix entre la indústria de la primera i la segona transformació. En la primera, es realitzen els processos inicials d'elaboració de matèries primeres subministrades pel sector agrícola, ramader i pesquer, que es destinen directament al consum o bé a la indústria de segona transformació. Aquesta última incorpora un major grau d'elaboració i, per tant, afegeix més valor als productes obtinguts en la primera transformació. Per la seva banda, la indústria de les begudes es pot subdividir en el

segments de begudes alcohòliques i analcohòliques.

A les economies avançades, els productes alimentaris tradicionals tenen una elasticitat-renda de la demanda relativament baixa, i per tant, davant d'un augment (disminució) de la renda, la seva demanda augmenta (disminueix) menys que proporcionalment. Això es deu al fet que els productes alimentaris tradicionals són considerats béns de primera necessitat segons els estàndards de vida occidental i per tant se segueixen consumint encara que la situació econòmica del país empitjori. Per tant, es pot considerar que tenen un component anticíclic. A més, actualment els consumidors opten sovint pels productes de marca blanca, que s'adapten millor al seu poder adquisitiu, i per tant la demanda agregada en alimentació i begudes es manté.

Es considera que és un sector madur i no s'esperen grans canvis en la seva evolució, doncs els països occidentals tenen les necessitats bàsiques cobertes; a més hi ha una certa tendència a reduir el consum d'aliments per ajustar-lo a la vida sedentà-

ria. No obstant això, existeixen diferències significatives en el pes relatiu que tenen les despeses en alimentació entre els països desenvolupats. Els països del sud d'Europa gasten en alimentació una proporció del pressupost familiar bastant més elevada que en altres zones, com els països nòrdics o els Estats Units.

Malgrat no s'esperen grans canvis quantitatius, la naturalesa de la demanda sí que canvia, seguint el canvi d'hàbits de la societat. A grans trets, la globalització i l'intercanvi cultural introdueixen una major varietat culinària; es passa més temps fora de casa i creix el canal d'hostaleria, restauració i càtering (HORECA); també es dona cada vegada més importància a la relació entre l'alimentació i la salut.

Les empreses alimentàries intenten adaptar-se a les preferències del consumidor, per exemple, a través de llançar nous productes al mercat. Les innovacions de producte s'orienten a oferir: major varietat; envasos amb formats més pràctics, com les racions individuals; productes de conveniència (aquells de preparació i consum fàcils, com els plats precuinats i productes de quarta o cinquena gamma); aliments funcionals (sobretot als segments de fleca, pastes i lactis); aliments ecològics i productes indulgents (aquells que ens aporten plaer). Cal no oblidar altres activitats del sector, que originalment es poden considerar madures, però que desenvolupen estratègies per competir sobre la base de la seva major qualitat (olis d'oliva, vins, preparats carnis, etc.).

En resum, es pot considerar que la majoria de les activitats presenten un grau avançat de maduresa i, per tant, un marge reduït per a la innovació; tanmateix, algunes línies de producció, especialment en la segona transformació, incorporen un nivell d'innovació important.

A més, les empreses productores cerquen la millora dels processos productius, cosa que els permet ser més productives i competitives en el mercat. Les innovacions de procés s'orienten a la reducció d'envasos, l'optimització energètica, la millora de la logística, els controls de qualitat i el desenvolupament de la tecnologia.

El sector es troba sotmès a una forta pressió sobre els costos com a conseqüència de l'encariment de l'energia i les matèries primeres, cosa que suposa una reducció dels marges empresarials. A més, en la primera transformació, es tracta d'un sector molt atomitzat, doncs la diversitat de productes alimentaris fa que puguin mantenir-se en el mercat moltes empreses de petita dimensió. Les unitats productives no es troben localitzades en una àrea geogràfica, sinó escampades per tot el territori i properes als recursos agrícoles, ramaders o pesquers que utilitzen. Així, la dimensió empresarial i

Classificació del sector d'alimentació i begudes

Productes alimentaris

Primera transformació: inclou les indústries càrnies, l'elaboració i conservació de peix i hortalisses, la fabricació d'olis i greixos, les indústries làcties i la fabricació de productes per a l'alimentació animal.

Segona transformació: inclou la molinaria, els productes de fleca i pastes alimentàries, fabricació de sucre, xocolata, cafè i productes de confiteria, plats precuinats, salses i condiments, preparats per a l'alimentació infantil i dietètics, etc.

Begudes

Begudes alcohòliques (vi, cava, licors i cervesa).

Begudes analcohòliques (aigües, refrescos i suc de fruites).

El sector a Catalunya

El sector de l'alimentació i begudes¹ està format per unes 2.500 empreses i és el més gran de la indústria manufacturera catalana en termes d'ocupació (75.300 persones), xifra de negoci (24.700 milions) i valor afegit brut (VAB) a preus bàsics (4.200 milions), seguit de la indústria química, la fabricació de productes metàl·lics i la fabricació de vehicles de motor, segons els casos (EIE i DIRCE).

Tot i que no és un sector massa exportador (20,6% de les vendes enfront del 32,0% per al conjunt de la indústria), l'Estat espanyol és un mercat molt important per al sector agroalimentari català (36%). Val a dir que els fluxos de comerç exterior reflecteixen sovint moviments interns dels grups multinacionals establerts al nostre país, que treballen amb plantes de producció molt especialitzades i d'àmbit europeu.

Pel que fa a l'estructura, només el 7,5% dels establiments d'alimentació i begudes tenen 50 ocupats o més i la dimensió mitjana és de 20,4 ocupats; tot i això, se situa molt per sobre del conjunt de la indústria (3,9% i 11,8 ocupats). El grau de concentració d'aquest sector és força més elevat que la mitjana dels sectors manufacturers.

La rendibilitat del sector de l'alimentació i begudes (calculada com el resultat de l'exercici sobre el volum de negoci) fou del 3,7% el 2014, és a dir, un 13% superior als valors que presenta la indústria en el seu conjunt (3,3%). La productivitat del treball (VAB per hora treballada) és de 34,2 euros per hora i, per tant, inferior a la productivitat de la indústria en un 15% (40,1 euros/hora).

L'esforç innovador esdevé un factor important per a la indústria en general, però el sector d'alimentació i begudes és més aviat

¹ Les dades de la Enquesta Industrial d'Empreses no permeten distingir entre els sectors d'alimentació i begudes (CCAIE-2009 10 i 11) i tabac (CCAIE-2009 12), tot i que només els primers constitueixen l'objecte d'aquest capítol. No obstant això, el sector del tabac té un pes pràcticament nul.

poc intensiu en R+D. El 2014, la inversió en R+D interna fou de 44,1 milions (un 4,7% del total de la indústria) i el personal ocupat en R+D, unes 640 persones a tot Catalunya (un 5,8%). A més, val a dir que la crisi econòmica afecta molt l'esforç innovador, que s'ha anat reduint des del 2007.

Els Estats Units (47 milions d'euros) i els Països Baixos (50 milions d'euros), són els principals països receptors de la inversió de Catalunya a l'estranger en el sector d'AiB. Destaquen també Camerun, Índia, Filipines i Turquia (ACCIÓ).

El segment dels productes carnis és el més important dins del sector alimentari a Catalunya. Si a aquest sector (32% del volum de negoci), se li afegeixen els fabricants de pinsos (12%), que formen part de la seva cadena de producció, i els de productes lactis (4%), arriben quasi a la meitat de la transformació agroalimentària.

El sector alimentari català està format per una majoria de pimes, però també per un grup de grans empreses capdavanteres, molt competitives, innovadores i amb projecció nacional i internacional. D'una banda, destaquen les filials catalanes de grans multinacionals com ara Nestlé, Danone, Cargill, Bimbo (y Donuts Iberia) o Haribo; de l'altra, grans grups o empreses de capital local com ara Guissona, Europastry, Idilia Foods (abans Nutrexpa), Cobega, Damm, Freixenet o Torres, amb més d'un miler empleats, així com altres empreses d'origen català amb més de 500 empleats com Frigorífics Costa Brava, Casa Tarradellas, Noel, Argal, Frit Ravich o Vichy Catalan. Cal destacar que moltes d'aquestes empreses de capital local tenen una arelada presència als mercats internacionals, mitjançant l'exportació, la implantació de filials en altres països o la col·laboració amb altres empreses.

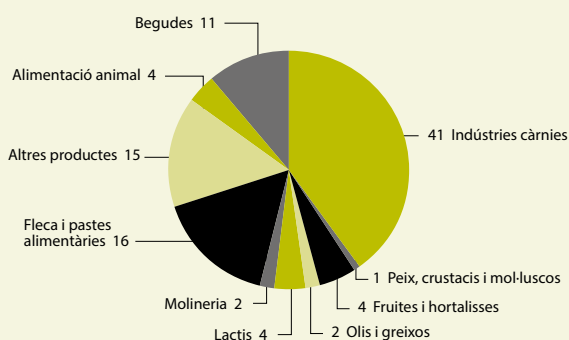
Finalment, cal destacar les grans empreses catalanes establertes a l'estranger: Argal, La Piara, Monells, Dani, Borges, Cadí, Oromas, Europastry, Agrolimen, Torres, Idilia Foods, Gallina Blanca, Affinity, Freixenet, Codorniu, Cobega, etc.

Taula 1. El sector d'alimentació i begudes

	Catalunya			Espanya
	Valor	% sobre indústria catalana	% sobre sector a Espanya	Valor
Nombre d'empreses (2016)	2.478	11,6	11,9	20.746
Volum de negoci (milions d'euros, 2014)	25.167	19,8	23,7	106.044
Ocupats (persones, 2014)	75.723	17,9	21,3	356.229
VAB (milions d'euros, 2014)	4.582	15,7	23,2	20.178
Exportacions (milions d'euros, 2016)	8.013	13,3	28,5	28.161

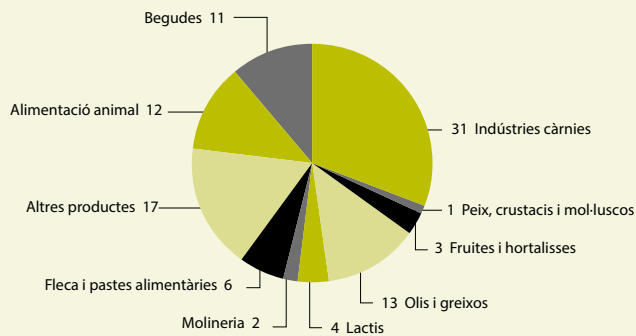
Fonts: Idescat i INE.

Figura 1. Ocupats en cada subsector. Any 2014
Percentatge

Font: EIE.

Figura 2. Volum de negoci. Any 2014
Percentatge

Font: EIE.

la estructura mateixa del sector dificulten la millora de la productivitat per mitjà de l'aprofitament de les economies d'escala.

La segona transformació està força més concentrada i ubicada en conglomerats industrials, des d'on pot accedir més fàcilment als canals internacionals de compres i vendes. Per tal de superar l'àmbit del mercat local o regional, les empreses sovint es plantegen assolir una major integració tant vertical (aliances i acords amb proveïdors i clients) com horitzontal (amb altres empreses del sector).

Pel que fa a la distribució, la concentració és molt elevada. Les grans cadenes de distribució exerceixen una notable força negociadora que afavoreix la penetració en el mercat dels productes amb més imatge de marca i les marques blanques. Així, els petits productors tenen més dificultats per accedir als grans canals de comercialització i, en cas d'aconseguir-ho, ho fan amb una elevada pressió sobre els preus de venda.

Evolució del sector el 2016

Internacional

El sector de l'alimentació i begudes a la UE-28 està constituït per unes 292.000 empreses i 4.243.000 treballadors, que generen un VAB d'uns 218.000 milions d'euros i una xifra de negoci d'1.095.330 milions d'euros. A grans trets, el subsector de l'alimentació suposa el 91% i el de les begudes, el 9%.

Els principals subsectors alimentaris a Europa en termes de facturació són: la carn, els "altres" productes alimentaris, les begudes i els lactis, en aquest ordre. Els sectors de fleca i productes farinacis són els més atomitzats. El segment del peix és el més petit en facturació, ocupació, etc. El segment de begudes és el més exportador a països tercers, mentre que el lacti és el menys importador (European Commission).

Pel que fa al subsector alimentari, els principals productors són: Alemanya (18,1%), França (16,6%), Itàlia (11,8%), el Regne Unit (10,3%) i Espanya (9,5%); pel que fa a les begudes, els principals productors són França (18,4%), Alemanya (13,8%), Itàlia (11,8%) i Espanya (10,4%) (SBS 2014).

Després de dos anys de decreixement (-0,7% i -0,2% el 2012 i 2013, respectivament), la **producció** d'aliments i begudes a la UE-28 va tornar a mostrar variacions positives el 2014 (1,5%), 2015 (0,8%) i 2016 (1,3%). En concret, la producció del subsector alimentari va créixer un 1,2% l'any 2016 i la del subsector de begudes, un 1,1%. Destaca el creixement del segment dels altres productes alimentaris (2,4%) i l'ali-

mentació animal (2,2%) i la reducció dels segments dels olis, peixos i molinaria.

Seguint la tendència del 2014 i 2015, els **preus** industrials van disminuir un 0,2% el 2016. A diferència d'anys anteriors, l'índex de preus de matèries primeres va créixer un 14,3% (interanual al desembre segons el Ministeri d'Economia). Igualment, van pujar de preu el sucre i la farina, mentre que el cacau i el blat van baixar. A la pràctica, els preus industrials en aquest sector es van mantenir pràcticament constants.

El 2016, les **exportacions** van disminuir al voltant d'un 2,5% i les **importacions**, un 2,6%, fet que contrasta amb les variacions positives que hi havia des del 2010. La balança comercial és lleugerament positiva (102,2%), és a dir, que tots els pagaments per importacions van ser coberts pels ingressos de les exportacions. No obstant això, val a dir que el 2015, el saldo de la balança comercial va empitjorar un 40,2% respecte al 2014, atès que les compres a l'estranger van augmentar més que no pas les vendes.

Espanya

El sector de l'alimentació i begudes té un pes important sobre la indústria espanyola, fins i tot més que en el cas de Catalunya en alguna de les magnituds: té un volum de negoci de 106.000 milions d'euros (18,5%) i un VAB superior a 19.700 milions d'euros (20,2%). Catalunya suposa més d'una cinquena part de la indústria alimentària espanyola, essent així la comunitat autònoma amb més pes (EIE 2014).

El 2016, hi havia unes 20.750 **empreses** dedicades al sector de l'alimentació i begudes, de les quals només el 5,1% es poden considerar mitjanes o grans (més de 50 treballadors). El nombre total d'empreses amb assalariats va disminuir (-0,2%), mentre que el nombre d'empreses mitjanes o grans va augmentar (3,9%), seguint la tendència a la concentració d'anys anteriors (DIRCE).

Igual que els tres anys anteriors, la **producció** (IPI) va mostrar variacions positives (+1,5%). D'acord amb l'increment de la producció, el nombre d'**afiliats** a la Seguretat Social va créixer un 3,4%.

Com en altres sectors, l'increment de les **exportacions** (8,5%), s'afegí a la millora del 2014 (+1,1%) i 2015 (5,4%) i contribuï a millorar la producció. Les exportacions intracomunitàries (66,3% del total) es van incrementar un 5,1% i les extracomunitàries, un 15,7%. Amb tot, la balança comercial espanyola va presentar superàvit i una taxa de cobertura del 137%.

El **consum** a les llars espanyoles va créixer un 3,4% en valors nominals el 2015 (dada que contrasta amb el comportament

negatiu de l'any anterior), tot i que en valors constants s'estima un increment del 2,0%. Per tant, la demanda interna sembla que ha estat responsable en part de la millora de la producció, així com també les exportacions. No obstant això, val a dir que les **importacions** de productes alimentaris i begudes van créixer un 4,6% respecte al 2015, fet que és en part atribuïble a moviments interns entre empreses multinacionals.

Els **preus** industrials van disminuir un 0,5%, a diferència del 2015, en què van augmentar un 0,9%, però en línia amb el que va passar al conjunt de la indústria espanyola (-1,7%).

Catalunya

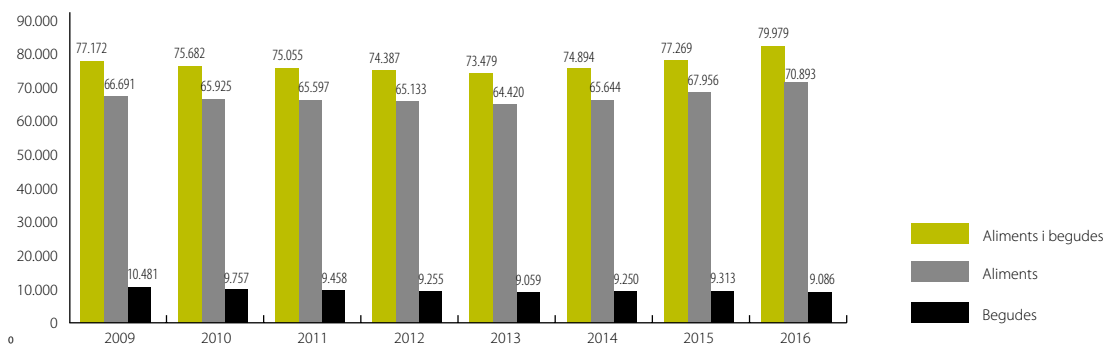
Igual que a l'Estat, el nombre total d'**empreses** amb assalariats a Catalunya va disminuir (-0,6%). Les empreses mitjanes i grans, que suposen prop d'una desena part del total, també van disminuir (-1,7%), fet que contrasta amb la tendència al conjunt de l'Estat (DIRCE).

El 2016, el subsector de l'alimentació va tenir uns 70.900 **afiliats** a la Seguretat Social i el de la fabricació de begudes, uns 9.100 (en total el 18,7% de la indústria). Però, a diferència d'anys anteriors, sembla que el procés de destrucció d'empreses no va anar acompanyat de destrucció de llocs de treball al subsector d'alimentació i l'afiliació va créixer 4,3%; en canvi, al subsector de begudes va disminuir el 2,4%, fet que contrasta amb el creixement de 2015 als dos subsectors (3,5% i 0,7%, respectivament).

També en consonància amb la resta d'Espanya, la **producció** industrial (IPI) va augmentar un 1,9% l'any 2016, xifra que confirma la tendència positiva dels tres anys anteriors (+1,6%, 4,6% i 2,4%) i que contribuï a la millora al conjunt de la indústria (+3,3%). El segment de la fleca i productes carnis van obtenir el major increment de la producció (+11,1% i 5,6%), mentre que el segment de la producció de begudes va registrar la major disminució (-10,2%).

El 79,4% de les vendes en aquest sector tenen lloc a Catalunya o a la resta de l'Estat. Igual que el 2015, el consum intern va contribuir a incrementar o almenys mantenir la producció més enllà de l'efecte de les exportacions. El **consum** de productes alimentaris i begudes analcohòliques a les llars catalanes fou d'uns 11.685 milions d'euros l'any 2016, és a dir, un 1,9% més que el 2015 en valors corrents, però només un 0,2% en valors constants. De l'import total destinat per les famílies a l'alimentació, el principal grup alimentari de despesa fou el de les fruites i hortalisses fresques i transformades (23,0%), seguit del de les carnis (22,1%) (dades estimades, DARP 2016).

Figura 3. Afiliats a la Seguretat Social en el sector de l'alimentació i begudes a Catalunya
Mitjanes anuals

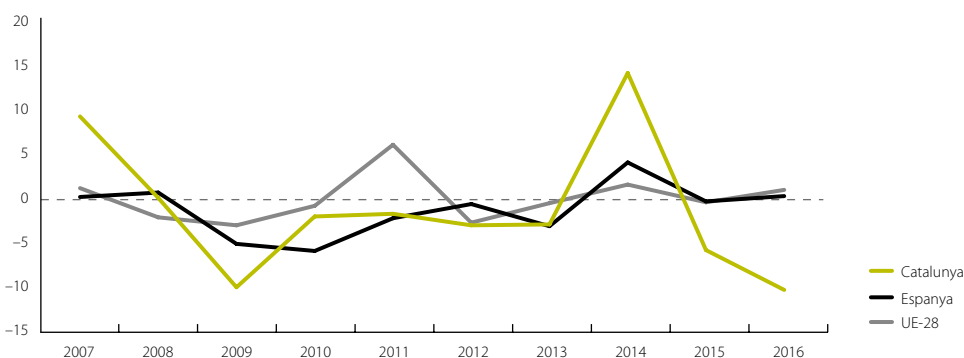
Font: Departament d'Empresa i Coneixement a partir de dades de l'INSS.

Figura 4. Producció del subsector d'alimentació
Variació anual en percentatge

Fonts: Eurostat i Idescat.

Figura 5. Producció del subsector de begudes
Variació anual en percentatge

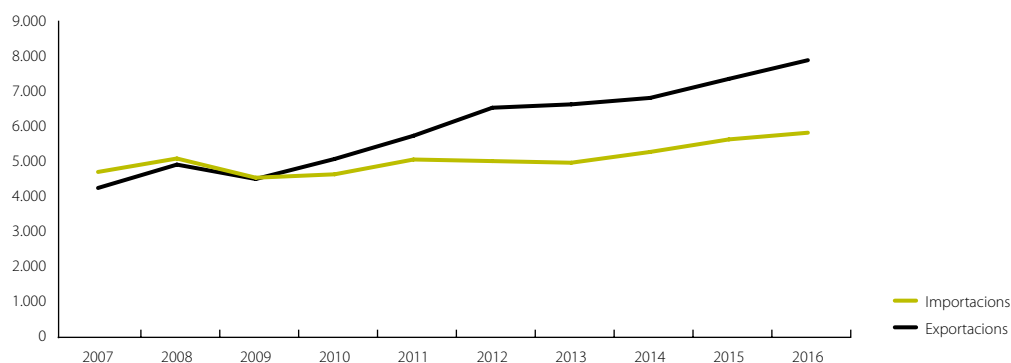
Fonts: Eurostat i Idescat.

Les vendes a l'estranger suposen el 20,6% del volum de negoci (EIE). Les exportacions van augmentar un 7,5% el 2016, fet que també va contribuir a la millora de la producció. Les **exportacions** catalanes d'aliments i begudes van significar un 13,3% del total de les exportacions manufacturades i un 28,5% de les espanyoles. Aquestes vendes van anar destinades majoritàriament a països comunitaris (64,7%) i principalment a França (18,9%), Itàlia (8,9%), Alemanya (6,5%) i Portugal (6,4%).

Les exportacions intracomunitàries van augmentar un 4,8% i les extracomunitàries, un 13,0%. Les destinades a Àsia (amb un pes del 16,2% sobre el total) es van incrementar un 20,6%; les dirigides a Amèrica (7,9%), un 8,9%; i les exportacions a l'Àfrica (5,7%), un 2,4%. Per tant, cal valorar molt positivament l'esforç exportador de les empreses alimentàries catalanes. Per països, cal destacar les notables millores de les exportacions a alguns dels països de grans dimensions que actualment mostren

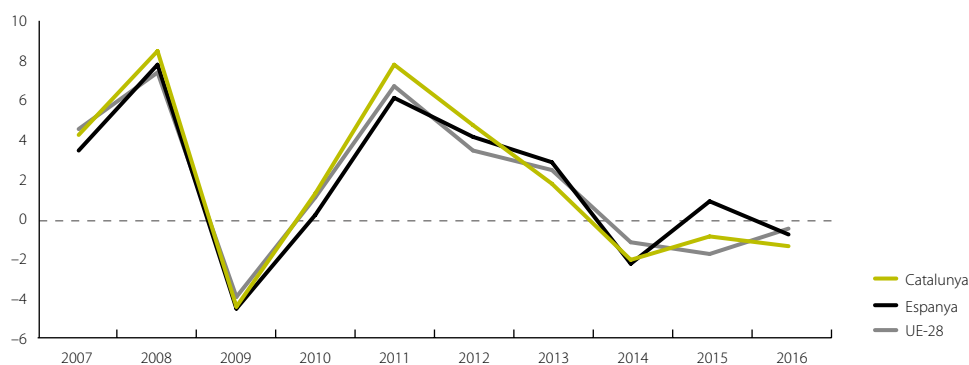
millors perspectives de creixement: la Xina (amb un increment del 41,1%) i el Brasil (4,0%). No obstant això, les exportacions a Rússia, que suposen un 0,5% del total, van disminuir un 13,4% (seguint la tendència de 2014 i 2015) com a conseqüència de la prohibició per part de Rússia d'importar aliments de la Unió Europea, però també per la devaluació del ruble, que encareix la compra de productes europeus. Les vendes a l'Índia també van disminuir considerablement.

Figura 6. Comerç exterior del sector d'alimentació i begudes
Milions d'euros

Font: Idescat a partir de Duanes.

Figura 7. Preus Industrials al sector d'alimentació i begudes. Indústria de l'alimentació
Variació anual en percentatge

Fonts: Eurostat i Idescat.

Figura 8. Preus Industrials al sector d'alimentació i begudes. Indústria de begudes
Variació anual en percentatge

Fonts: Eurostat i Idescat.

Les **importacions** van créixer (+3,4%), fet que s'explica, d'una banda, per l'increment del consum alimentari a les llars catalanes i, de l'altra, pel fet que les operacions comercials dins de les mateixes empreses (importacions per a la reexportació) són cada vegada més importants. El 71,7% de les compres a l'estranger s'originà dins la UE-28, el 12,8% a Amèrica, el 6,2% a Àsia i el 3,8% a Àfrica. Les importacions intracomunitàries van créixer un 5,6%, mentre

que les extracomunitàries van disminuir un 2%.

En síntesi, el sector agroalimentari català presentà un superàvit a la **balança comercial** d'uns 2.090 milions d'euros i una taxa de cobertura del 135%, la qual cosa suposà una millora respecte al 2015 com a conseqüència de l'increment de les exportacions per sobre de les importacions. Des del 2010, la balança comercial de Catalu-

nya ha estat positiva i en constant creixement.

L'índex de **preus industrials** (IPRI) va disminuir un 1,0% a Catalunya, igual que al conjunt de la indústria catalana (-1,4%) i que a la resta de l'Estat (-0,5%). Cal destacar que, a diferència d'anys anteriors, la reducció de l'IPRI no ha anat acompanyada d'una disminució del preu de les matèries primeres, les quals van iniciar un creixe-

Taula 1. Indústria de productes alimentaris i begudes (CCAE 10 i 11)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya	
	2016	2016	2015-16	2016	2016	
Afiliats a la Seguretat Social	79.979	400.977	3,5	17,9	19,9	
Nombre d'empreses amb assalariats	2.478	20.746	-0,6	11,6	11,9	
Empreses amb ≥ 50 assalariats	226	1.051	-1,7	18,7	21,5	
Índex de producció industrial (% var. anual)	1,9	1,5	-	-	-	
Índex de preus industrials (% var. anual)	-1,0	-0,5	-	-	-	
Importacions	5.923,4	20.520,3	3,4	8,8	28,9	
Exportacions	8.013,4	28.161,4	7,5	13,3	28,5	
Saldo	2.090,1	7.641,1	21,5	-	-	
Taxa de cobertura (%)	135,3	137,2	-	-	-	
Consum a les llars	11.685,9	89.629,6	1,9	-	13,0	
IPC d'aliments i begudes no alcohòliques (%)	1,7	1,4	-	-	-	
Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya			% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014	2014	2014
Import net xifra de negoci	25.166,8	106.044,5	19,8		23,7	
VAB (a preus bàsics)	4.581,7	19.721,5	15,7		23,2	
Inversions en actius materials i intangibles	710,3	3.615,7	16,8		19,6	
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	3,7	4,2	113,1		88,2	
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	34,2	30,6	85,3		111,6	
Vendes realitzades a l'estranger (%)	20,6	n.d.	64,2		-	
Despesa interna en R+D	44,1	184,9	4,7		23,8	
Despesa interna en R+D / VAB (%)	1,0	0,9	-		-	
Personal en R+D	638,1	5.282,0	5,8		12,1	
Personal en R+D / ocupats (%)	0,8	1,5	-		-	

Notes: imports expressats en milions d'euros. IPC: no inclou les begudes alcohòliques; el VAB es calcula a cost de factors; el VAB d'Espanya (dades SBS) i les dades sobre despesa i personal en R+D fan referència a l'any 2014; EPF: el consum en el cas d'Espanya correspon a l'any 2015; DAAM: el consum en el cas de Catalunya conté una estimació de les dades de desembre de 2016.

Fons: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

ment positiu el 2016. Com en altres anys, la reducció de l'IPRI no es traslladà al consumidor, que veié un notable increment de l'IPC en aliments i begudes no alcohòliques (+1,7%).

Evolució dels subsectors el 2016

Alimentació: primera transformació

• Segment de la carn

L'elaboració de productes carnis (CCAE 101) és una activitat molt arrelada a Catalunya i constitueix el segment més important dins del sector de l'alimentació i begudes. Aquest segment ocupa quasi 30.700 persones (un 40,5% del sector alimentari), genera un volum de negoci de 7.900 mi-

lions i un VAB superior als 1.600 milions (un 31,3% i un 35,8%, respectivament). A més, Catalunya és capdavantera en aquest segment al conjunt de l'Estat espanyol, amb un pes superior al 35% (EIE).

El 2016, el segment carni a Catalunya estava format per unes 509 empreses amb assalariats, el 13,0% de les quals eren mitjanes o grans (més de 50 treballadors). El nombre d'empreses es va reduir un 3,8%, seguint la tendència dels sis anys anteriors i la tendència global del sector; les empreses mitjanes i grans van mostrar un comportament anàleg i es van reduir un 8,3% (DIRCE). Aquest és el segment alimentari amb els establiments més grans: uns 47 ocupats per establiment, enfront dels 20,4 de mitjana (EIE).

Les dades provisionals indiquen que la producció industrial va créixer un 5,6% el 2016, d'acord amb l'evolució global del sector i amb l'evolució 2015. Els sacrificis

van augmentar un 3,6% (tones), que responen principalment al porcí (+3,9%), que suposa tres quartes parts del total, però també al boví (+5,0%) (DARP).

El principal mercat de la producció càrnia és el català, amb un 48% de les vendes (EIE). El consum a les llars catalanes va disminuir un 2,6% nominal, seguint la tendència dels anys anteriors (DARP).

El creixement de les exportacions va permetre l'esmentat increment de la producció malgrat el comportament del mercat domèstic. El sector exterior suposa un 26% de les vendes i fa que el segment carni sigui el principal exportador del sector alimentari català, amb un pes del 39,3%. Les exportacions de productes carnis van créixer un 9,8%. Així, aquesta activitat presentà una **balança comercial** amb un superàvit proper als 2.650 milions i una taxa de cobertura superior al 620%, de molt, la més elevada del sector alimentari.

Taula 2. Indústries càrmies (CCEA 101)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-2016	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	509	2.997	-3,8	20,5	17,0
Empreses amb \geq 50 assalariats	66	215	-8,3	29,2	30,7
Índex de producció industrial (% var. anual)	5,6	4,6	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	-0,8	-1,0	-	-	-
Importacions	506,6	1.951,4	7,4	8,6	26,0
Exportacions	3.147,7	6.271,4	9,8	39,3	50,2
Saldo	2.641,1	4.320,0	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	621,3	321,4	-	-	-
Consum a les llars	2.581,3	17.899,2	-2,6	22,1	14,4
IPC vacum (%)	1,5	0,3	-	-	-
IPC oví (%)	-0,2	-0,7	-	-	-
IPC porcí (%)	-0,3	-1,5	-	-	-
IPC aviram (%)	-0,7	-1,9	-	-	-
IPC altres (%)	0,7	0,1	-	-	-
Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB		% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	30.679	83.407	40,5	36,8	
Import net xifra de negoci	7.883,6	22.177,3	31,3	35,5	
VAB (a preus bàsics)	1.640,4	4.171,2	35,8	39,3	
Inversions en actius materials i intangibles	211,9	568,7	29,8	37,3	
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	6,0	4,1	160,6	144,5	
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	29,8	23,2	87,2	128,4	
Vendes realitzades a l'estranger (%)	26,0	n.d.	126,2	-	

Notes: imports expressats en milions d'euros. IPC: no inclou les begudes alcohòliques; el VAB es calcula a cost de factors; el VAB d'Espanya (dades SBS) i les dades sobre despesa i personal en R+D fan referència a l'any 2014; EPF: el consum en el cas d'Espanya correspon a l'any 2015; DAAM: el consum en el cas de Catalunya conté una estimació de les dades de desembre de 2016.

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

Les **exportacions** catalanes foren majoritàriament intracomunitàries (68,0%) i principalment anaren destinades a França (22,2%), Itàlia (7,5%), Portugal i Regne Unit (5,4%) i Alemanya (4,6%). Les exportacions dins la Unió Europea van créixer un 3,0% mentre que les extracomunitàries van créixer un 27,8%. L'exportació als països asiàtics va augmentar un 33,4% i va suposar ja el 25,4% sobre el total de les exportacions de productes carnis (Idescat). Destaca el fet que Catalunya representa més de la meitat de les exportacions de productes carnis de l'Estat. El porcí català representa el 58% de les exportacions espanyoles.

Les **importacions** de carn, que són sobretot intracomunitàries (94,9%), van augmentar un 7,4% i les extracomunitàries, un 7,8%. La carn importada de la Unió Europea prové sobretot dels veïns francesos (21,6%) i d'Alemanya (14,3%).

Les dades provisionals sobre l'índex de **preus** industrials (IPRI) indiquen que van

disminuir un 0,8%, en consonància amb l'evolució del sector alimentari i del conjunt de l'Estat. Aquest sector reflecteix les variacions dels preus del pinso, que suposa al voltant d'un 70% de la despesa dels ramaders. La baixada de preus industrials només es va traslladar parcialment al consumidor, amb disminucions de l'IPC del productes de oví, porcí i aviram, però no en altres com el vacum.

La **rendibilitat** del sector carni fou del 6% el 2014, és a dir, un 60% superior als valors que presenta la indústria agroalimentària en el seu conjunt (3,7%). La **productivitat** aparent del treball (29,8 euros per hora) al segment carni català és un 13% inferior a la del sector alimentari (EIE).

Dins del sector carni destaca l'activitat innovadora del **clúster** del sector porcí (Innovacc), que aglutina una setantena d'empreses del sector (uns 10.000 treballadors i 2.300 milions d'euros de facturació).

En els últims anys, destaca un augment de les **inversions** en aquest sector, que s'orienta cada vegada més cap a la integració vertical com a forma d'assegurar la traçabilitat des de la granja fins al punt de venda, complint amb les creixents exigències del mercat (PRODECA).

• Segment d'elaboració i conservació de peix, crustacis i mol·luscos

La pesca és un sector de gran tradició a Catalunya i les principals captures són el peix blau i el blanc (FMR). La flota pesquera catalana opera fonamentalment en aigües litorals, i s'ha adaptat a la reglamentació de les espècies regulades del calador mediterrani, sorgida arran de la necessitat de preservar els recursos marins davant la situació de sobreexplotació pesquera. En els últims anys, el producte de la pesca s'ha anat convertint en un article de luxe. Paral·lelament, s'han incrementat els cultius marins com a complement necessari a la pesca tradicional: s'ha desenvolupat el sector de l'aqüi-

cultura, amb noves tècniques de cultiu adaptades al nostre litoral (PRODECA).

Dins d'aquest segment (CCAIE 102) s'inclouen les empreses que elaboren productes congelats, ultracongelats i refrigerats de peix, crustacis o mol·luscos i les empreses que fabriquen conserves de peix. El segment de l'elaboració i conservació del peix té unes dimensions molt reduïdes al nostre país i representa el voltant de l'1% del sector alimentari (1.020 persones ocupades i un volum de negoci de 194 milions d'euros, EIE). L'any 2016, hi havia 45 **empreses** amb assalariats, dues menys que el 2015 (DIRCE).

No es disposa de dades de **producció** per a Catalunya, però a l'Estat espanyol l'IPI va disminuir un 0,3%, a diferència dels anys anteriors. El consum de peix a les llars de Catalunya va créixer un 2,1% en valors nominals, però, atès l'IPC, això significa que el consum en termes reals es va mantenir. En el cas espanyol, el consum real va créixer en termes nominals i reals. D'altra banda, les **exportacions** catalanes van créixer fins i tot per sobre de les importacions. Tot plegat podria indicar que la producció catalana va disminuir de manera similar a l'espanyola o fins i tot una mica més.

El nostre país és molt més consumidor de peix que no pas productor: la taxa de cobertura és només del 36,3% i, per tant, les **importacions** són rellevants. Per tercer any consecutiu, les importacions mostren taxes de variació positives (+10,5%), si bé aquest fet podria ser el resultat d'operacions de compra per a la reexportació (atès que el consum a les llars va mostrar signes de debilitat). El 38,0% de les importacions tingué per origen la UE-28 (els Països Baixos 14,7% i el Regne Unit 6,7%).

• Segment de preparació i conservació de fruites i hortalisses

El segment de l'hortofruticultura (CCAIE 103) és també un dels que té unes dimensions més reduïdes a Catalunya: 2.700 persones ocupades i un volum de negoci de 756 milions d'euros (EIE). El 2016, el segment estava constituït per unes 78 **empreses** amb assalariats, una menys que l'any anterior. D'aquestes empreses, vuit tenien més de 50 assalariats (DIRCE).

Pel que fa al conreu d'hortalisses, a Catalunya destaca el del tomàquet i la ceba; quant als tubercles, la patata d'estació mitjana; dins el grup dels cítrics destaca la mandarina; i dins els fruiters, la poma, la pera, el préssec i la nectarina (DARP). Catalunya és l'àrea més important de producció de fruita dolça d'Espanya, la qual, alhora, és el quart productor mundial de pera, préssec i nectarina, i el vintè productor de poma (PRODECA).

La **producció** industrial va tornar a baixar el 2016 (-1,6%) al conjunt de l'Estat (les dades per a Catalunya no estan disponibles). En el cas espanyol, el **consum** de fruites i hortalisses a les llars va augmentar un 6,9% i les exportacions un 5,6%. En el cas de Catalunya, el consum a les llars va créixer però menys que a l'Estat (+5,1%) i les exportacions van disminuir (-3,7%). És a dir, que es pot esperar que la producció catalana hagi evolucionat de manera menys favorable que l'espanyola.

Tal com s'ha dit, les **exportacions** catalanes de fruites i hortalisses van disminuir el 2016. Les vendes dins de la UE-28 (75,8% en total; França, 28,4%; Bèlgica, 8,9%; Alemanya, 7,9%; i Itàlia, 6,6%), van créixer un 6,1%; mentre que fora de la Unió Europea (22,4%), van disminuir un 6,0%. Destaca la reducció d'un 44,9% de les exportacions a Rússia, que s'afegeix al 15,3% del 2014 i al 30% del 2015. Els efectes del veto rus encara són visibles; la pèrdua d'un gran mercat relativament proper és difícil de substituir. No obstant això, les exportacions fora de la Unió Europea en conjunt van créixer un 4,1% el 2016.

Igual que el 2015, les **importacions** van créixer considerablement (+10,6%). En general, Catalunya és tant importadora com exportadora i la taxa de cobertura se situa al 86,6%. L'Estat espanyol, amb una major tradició hortofructícola, assolí una cobertura superior el 221%.

Al conjunt de l'Estat, els **preus industrials** van augmentar un 1,1%, fet que es traslladà al consumidor i l'IPC va mostrar variacions positives.

• Segment de fabricació d'olis i greixos vegetals i animals

El segment dels olis i greixos vegetals i animals (CCAIE 104) té unes dimensions mitjanes al nostre país: suposa un 12,5% del volum del negoci alimentari (3.140 milions), però només el 2,3% en termes d'ocupació (1.740 persones) (EIE). El 2016, aquest segment estava constituït per 145 **empreses** amb assalariats, una més que el 2015, el 5,5% de les quals tenia més de 50 assalariats (DIRCE).

No es disposa de l'IPI per a Catalunya, però a l'Estat la **producció** es va mantenir prou estable (+0,9%) (el 2013 va disminuir un 16%, 2014 va augmentar un 19,2% i el 2015 va disminuir un 20,9%, respectivament). S'estima que la producció catalana podria haver crescut, tot i que una mica per sota de l'espanyola: d'una banda, perquè el consum d'oli a les llars catalanes va créixer un 11,2% en termes nominals (tot i que l'augment de l'IPC també va ser força alt) i al conjunt de l'Estat va créixer un 12,1%; i de l'altra, perquè les exportacions catalanes van créixer un 7,8% i les espanyoles, un 14,2%.

Les **exportacions** catalanes s'orientaren tant a la UE-28 (51,2%) com a fora. Específicament destaquen les vendes a França (16,5%) i Itàlia (14,9%). Les intracomunitàries van créixer un 4,0% i les extracomunitàries, un 12,1%. Les vendes fora de la Unió Europea, es produïren bàsicament a l'Àfrica (17,1%), Amèrica (13,0%) i Àsia (11,6%).

Catalunya produeix **oli d'oliva** d'alta qualitat, emparat per diferents denominacions d'origen: les Garrigues, Siurana, Baix Ebre-Montsià, Terra Alta i Empordà. A Catalunya hi ha 120.000 hectàrees de terra dedicada a l'olivera, un 13% de la superfície de cultiu, que proporcionen la matèria primera per a una de les indústries amb més potencial. La varietat d'oliva més abundant per a l'elaboració d'olis és l'arbecuina, una de les més preuades en els mercats internacionals (PRODECA).

A la campanya que va d'octubre de 2015 a setembre de 2016, la producció d'oli d'oliva a casa nostra fou de 27.100 tones (unes 8.000 obtingudes a Lleida i més de 17.000 a Tarragona), un 27,5% menys que a l'anterior tot i que superant la previsió (26.500 tones). Aquesta xifra situà Catalunya com a cinquena comunitat autònoma productora d'oli (darrera d'Andalusia, Castella-La Manxa, Extremadura i la Comunitat Valenciana). Pel que fa a la campanya 2016/2017, s'espera una producció similar a la del 2015/2016, unes 27.500 tones (FCAC).

A l'Estat espanyol, la campanya 2015/2016 va ser de 1.401.600 tones, és a dir, un 67,1% superior el 2014/2015 (amb 838.800 tones) i per sobre de la previsió (1.357.000 tones). L'any passat la baixa producció d'oli a nivell estatal va fer que el preu mitjà de l'oli pugés un 46,2%; al 2015/2016, un 3,1% i per a la campanya 2016/2017, s'espera un increment del 13% (FCAC).

Els sindicats agrícoles posen de manifest que el 90% de l'oli que es consumeix a Catalunya no és català. Això s'atribueix a la pressió sobre els preus de venda que exerceixen les quatre grans superfícies, que venen per sota del cost de producció. Les **importacions** d'oli vegetal i animal van disminuir un 6,7% a Catalunya, fet que es deu sobretot a compres que provenen de fora de la Unió Europea (Amèrica, 44,8%; Àsia, 15,2%) i que varen disminuir un 8%, però també a les importacions intracomunitàries, que van disminuir un 0,4% i provenen sobretot de França (8,0%).

• Segment de fabricació de productes lactis

El segment de la producció làctia (CCAIE 105) a Catalunya és més aviat petit i se situa al voltant del 4% del sector alimentari: dona feina a unes 3.100 persones, genera un volum de negoci d'uns 980 milions d'euros i un VAB de 240. El pes de Catalunya sobre el conjunt de l'Estat és només

Taula 3. Elaboració i conservació de peix i hortalisses. Fabricació d'olis. (CCAE 102-104)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Elaboració i conservació de peix, crustacis i mol·luscos (CCAE 102)					
Nombre d'empreses amb assalariats	45	490	-4,3	1,8	9,2
Empreses amb \geq 50 assalariats	7	82	16,7	3,1	8,5
Índex de producció industrial (% var. anual)	n.d.	-0,3	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	n.d.	2,6	-	-	-
Importacions	585,6	4.974,8	10,5	9,9	11,8
Exportacions	212,7	2.951,0	14,2	2,7	7,2
Saldo	-372,9	-2.023,8	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	36,3	59,3	-	-	-
Consum a les llars	1.592,9	8.973,5	2,1	13,6	17,8
IPC peix fresc i congelat (%)	4,2	2,4	-	-	-
IPC crustacis, mol·luscs i preparats de peix (%)	1,3	1,5	-	-	-
Preparació i conservació de fruites i hortalisses (CCAE 103)					
Nombre d'empreses amb assalariats	78	1.051	-1,3	3,1	7,4
Empreses amb \geq 50 assalariats	8	149	-11,1	3,5	5,4
Índex de producció industrial (% var. anual)	n.d.	-1,6	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	n.d.	1,1	-	-	-
Importacions	312,0	1.600,0	10,6	5,3	19,5
Exportacions	270,3	3.532,6	-3,7	3,4	7,7
Saldo	-41,7	1.932,6	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	86,6	220,8	-	-	-
Consum a les llars	2.689,7	14.870,3	5,1	23,0	18,1
IPC fruita en conserva i fruita seca (%)	2,3	4,2	-	-	-
IPC preparats de llegums i hortalisses (%)	1,7	2,4	-	-	-
IPC patates i els seus preparats (%)	9,5	12,5	-	-	-
Fabricació d'olis i greixos vegetals i animals (CCAE 104)					
Nombre d'empreses amb assalariats	145	1.346	0,7	5,9	10,8
Empreses amb \geq 50 assalariats	8	31	0,0	3,5	25,8
Índex de producció industrial (% var. anual)	n.d.	0,9	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	n.d.	-1,1	-	-	-
Importacions	981,3	3.126,9	-6,7	16,6	31,4
Exportacions	935,9	4.292,7	7,8	11,7	21,8
Saldo	-45,4	1.165,8	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	95,4	137,3	-	-	-
Consum a les llars	273,8	1.953,2	11,2	2,3	14,0
IPC (%)	8,7	9,0	-	-	-
Indicadors estructurals					
	Catalunya	Espanya		% total AIB	% Catalunya/Espanya
	2014	2014		2014	2014
Persones ocupades	5.507	61.282		7,3	9,0
Import net xifra de negoci	4.089,6	25.322,1		16,3	16,2
VAB (a preus bàsics)	341,3	3.440,9		7,4	9,9
Inversions en actius materials i intangibles	63,5	848,3		8,9	7,5
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	1,4	2,2		36,7	61,2
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	35,6	33,0		104,2	108,1
Vendes realitzades a l'estranger (%)	30,4	n.d.		147,9	-

Nota: imports expressats en milions d'euros.

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

d'una desena part, molt per sota del nostre pes en altres segments (EIE).

L'any 2016, el segment lacti estava format per 107 **empreses** amb assalariats a Catalunya, dues més que el 2015, i el 6,5% eren mitjanes o grans (DIRCE). La dimensió dels establiments (18,8 ocupats) és superior a la mitjana del sector alimentari i a més es tracta d'un segment amb una concentració molt elevada: els cinc establiments més grans concentren més del 61,4% del volum de negoci i el 53,4% de l'ocupació (EIE).

A Catalunya, la **producció** industrial va disminuir un 5,2% segons les dades provisionals (IPI), igual que passà al conjunt de l'Estat espanyol (-2,6%). Aquesta xifra és continuació de l'alternança que s'ha anat produint entre anys de creixement i anys de decreixement i contrasta amb l'augment generalitzat de la producció que ha tingut lloc al sector. Aquesta reducció de la producció va tenir lloc malgrat l'estabilitat del consum a les llars en termes nominals (tant a Catalunya com a l'Estat) i malgrat l'increment de les exportacions.

Les vendes de llet i productes lactis a l'estranger representen només el 7,4%. Les vendes a l'exterior van anar sobretot destinades a la UE-28, amb un pes del 71,2%

(Portugal, 31,7%; França, 15,2%). Les **exportacions** intracomunitàries van créixer un 15,9% (tot al contrari que el 2015) i les extracomunitàries un 36,2% (també molt per sobre del 2015). Cal destacar sobretot el creixement de les exportacions a la Xina. El sector exterior es caracteritza per un saldo negatiu de la balança comercial (510 milions) i una taxa de cobertura de només el 21,8% (un terç de l'espanyola), fet que suposa una millora respecte al 2015.

Al conjunt de l'Estat, el preu percebut pels productors va ser de 30 cèntims per litre de llet, un cèntim menys que el 2015 i 6,2 cèntims respecte al 2014. A Catalunya, el preu del 2016 va ser de 30,4 cèntims per litre de llet, dos cèntims menys que el 2015 (FEGA). Els **preus** industrials van créixer un 5,2% i això es traslladà al preu de la llet pagat pel consumidor, que va baixar tant a Catalunya (-3,6%) com a la resta de l'Estat (-3,1%). En canvi, l'IPC dels productes lactis diferents de la llet va augmentar.

La **rendibilitat** del segment lacti fou del 4,7% el 2014, un 26% superior a la mitjana del sector alimentari. La **productivitat** d'aquest sector es va situar en 42,9 euros per hora el 2014, també un 26% per sobre de la mitjana del sector (EIE).

• Segment de l'alimentació animal

El segment de l'alimentació animal no suposa una gran part del sector alimentari però és important com a matèria primera per al sector carni. Les empreses d'alimentació per a animals de granja representen aproximadament el 85% del segment, dins el qual, el segment porcí és el principal destinatari dels pinsos (amb un 60%), seguit de l'aviram (22%) i el boví (14%); el 15% restant de les empreses es dediquen a l'alimentació per a mascotes (FMR).

Aquest segment ocupa uns 2.800 treballadors (un 3,7% del sector alimentari), genera una xifra de negoci d'uns 3.100 milions d'euros (12,3%) i un VAB d'uns 430 milions d'euros (9,5%). Malgrat que aquestes magnituds no són massa grans, Catalunya representa aproximadament una quarta part del segment a l'Estat, d'acord amb l'elevat pes del segment de la carn a Catalunya (EIE).

L'any 2016, hi havia 128 **empreses** amb assalariats a Catalunya, una menys que el 2015 (DIRCE). La dimensió mitjana dels establiments és relativament petita (15,1 ocupats) amb relació al sector alimentari però no amb relació al conjunt de la indústria; hi ha poca concentració en comparació amb la resta del sector (els cinc establi-

Taula 4. Fabricació de productes lactis (CCAE 105)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	107	1.039	1,9	4,3	10,3
Empreses amb \geq 50 assalariats	7	60	0,0	3,1	11,7
Índex de producció industrial (% var. anual)	-5,2	-2,6	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	n.d.	-1,3	-	-	-
Importacions	653,1	1.679,2	-2,9	11,0	38,9
Exportacions	142,5	1.081,5	21,1	1,8	13,2
Saldo	-510,6	-597,7	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	21,8	64,4	-	-	-
Consum a les llars	1.321,2	9.229,9	0,3	11,3	14,3
IPC llet (%)	-3,6	-3,1	-	-	-
IPC productes lactis (%)	0,6	0,2	-	-	-
Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB		% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	3.136	24.340	4,1	12,9	
Import net xifra de negoci	979,1	9.476,2	3,9	10,3	
VAB (a preus bàsics)	236,4	1.537,9	5,2	15,4	
Inversions en actius materials i intangibles	22,4	212,6	3,2	10,5	
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	4,7	3,1	-	149,8	
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	42,9	36,3	125,6	118,1	
Vendes realitzades a l'estranger (%)	7,4	n.d.	35,8	-	

Nota: imports expressats en milions d'euros.

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

Taula 5. Fabricació de productes per a l'alimentació animal (CCAIE 109)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	128	668	-0,8	5,2	19,2
Empreses amb \geq 50 assalariats	10	46	-9,1	4,4	21,7
Índex de producció industrial (% var. anual)	2,4	1,8	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	-4,5	-3,7	-	-	-
Importacions	150,0	472,2	-8,0	2,5	31,8
Exportacions	330,4	673,1	10,9	4,1	49,1
Saldo	180,4	200,9	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	220,3	142,6	-	-	-

Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB	% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	2.792	11.752	3,7	23,8
Import net xifra de negoci	3.096,9	10.130,3	12,3	30,6
VAB (a preus bàsics)	433,0	948,1	9,5	45,7
Inversions en actius materials i intangibles	44,5	162,3	6,3	27,4
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	6,9	3,0	184,8	231,6
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	87,1	45,3	254,8	192,2
Vendes realitzades a l'estranger (%)	8,4	n.d.	40,7	-

Nota: imports expressats en milions d'euros.

Fons: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

ments més grans concentren més del 30% del volum de negoci i del 32,6% de l'ocupació) (EIE).

Després de les caigudes de la **producció** fins al 2012, els últims quatre anys l'IPRI va créixer de nou, amb un 2,4% el 2016. Aquesta millora de la producció es deu sobretot a l'increment de la demanda per part del segment carni, que va incrementar la producció, tant a Catalunya (5,6%) com a Espanya (4,6%). I es deu, només en part, a la millora del sector exterior, ja que és poc rellevant en aquest segment (8,4% de les vendes). El 2016, les **exportacions** van augmentar un 10,9% i s'orientaren sobretot als països comunitaris (69,7% i especialment: a França, 21,3%; Itàlia, 15,8%); les exportacions a la Unió Europea van augmentar un 12,0% i a la resta, un 8,5%.

Les **importacions** de productes per a l'alimentació animal van disminuir (-8,0%) de manera que la balança comercial va incrementar el seu superàvit, amb una taxa de cobertura del 220%.

El 2016, els **preus** industrials (IPRI) van baixar un 4,5% a Catalunya, igual que el 2015 (-1,2%) malgrat l'increment de preus de les matèries primeres que es produí el 2016 després de diversos anys de disminució. Al conjunt de l'Estat, la baixada fou del 3,7%.

La **rendibilitat** del segment de l'alimentació animal fou del 6,9% el 2014, quasi el doble de la rendibilitat de la indústria agro-

alimentària. La **productivitat** del segment (87 euros per hora) és també més del doble de la del sector alimentari i la més elevada de tots els segments (EIE).

Alimentació: segona transformació

• Segment de fabricació de productes de fleca i pastes alimentàries

Aquest segment (CCAIE 107) inclou la fabricació de pa i de productes de fleca i pastisseria frescos i de llarga durada, galetes, pastes alimentàries i cuscús. Té una dimensió entre mitjana i gran dins del conjunt del sector alimentari: ocupa unes 11.600 persones (el 15,3% del total), genera un volum de negoci d'uns 1.430 milions d'euros (5,7%) i un VAB de 480 milions d'euros (10,6%). A més, aquest segment té un pes aproximat d'una cinquena part sobre el total del segment a l'Estat (EIE).

El 2016, hi havia unes 539 **empreses** amb assalariats en aquest segment, 14 menys que un any abans (DIRCE). La dimensió mitjana dels establiments és més aviat petita (13,8 ocupats per establiment), una mica per sota de la mitjana del sector alimentari i mostra una baixa concentració (els cinc establiments més grans concentren més del 35,7% del volum de negoci i del 18,7% de l'ocupació) (EIE).

L'any 2016, la **producció** catalana va créixer un 11,2%, després de créixer un 9,2% el

2015 i per sobre del conjunt del sector alimentari i d'Espanya (+2,1%). De fet aquest fou el segment alimentari amb un millor comportament de la producció el 2015 i 2016. La millora de la producció a casa nostra no es pot atribuir al comportament del **consum** a les llars catalanes, ja que va augmentar molt lleugerament (+0,3%) però en valors reals va disminuir; al conjunt de l'Estat es produí un cert increment, tant en valor nominal (+0,7%) com real; i d'altra banda les vendes a l'exterior tenen un pes molt petit però van augmentar.

El consum diari de pa a Catalunya mostra una disminució de quasi el 30% en el període 2004-2010, passant d'un consum diari d'uns 115 grams per persona i dia als 90. Aquesta tendència descendent afecta per igual el pa normal i el pa integral. Tanmateix les dades de consum a Catalunya indiquen un increment en el pa industrial del 20%, fet que posa de manifest el canvi d'hàbits de compra de la població catalana, que ja no compra el pa només a les fleques sinó també en supermercats, gasolineres, etc. que venen pa industrial (FMR).

Com s'ha dit, les **exportacions** van augmentar un 9,4% seguint la bona tendència del 2014 i 2015, però les vendes a l'estranger tenen un pes molt minso sobre el total de les vendes (9,3%). No obstant això, són importants millores que s'afegeixen a les d'anys anteriors. Les exportacions són majoritàriament intracomunitàries (la Unió Europea pesa el 82,7%, França el 30,2% i

Taula 6. Fabricació de productes de fleca i pastes alimentàries (CCAE 107)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	539	7.304	-2,5	21,8	7,4
Empreses amb \geq 50 assalariats	51	170	8,5	22,6	30,0
Índex de producció industrial (% var. anual)	11,1	2,1	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	0,3	0,2	-	-	-
Importacions	313,8	708,4	7,3	5,3	44,3
Exportacions	284,3	925,3	9,4	3,5	30,7
Saldo	-29,5	217,0	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	90,6	130,6	-	-	-
Consum a les llars	1.151,4	11.453,0	0,3	9,9	10,1
IPC cereals i derivats (%)	0,6	0,5	-	-	-
IPC pa (%)	0,4	-0,1	-	-	-

Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB	% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	11.605	76.921	15,3	15,1
Import net xifra de negoci	1.430,8	7.273,8	5,7	19,7
VAB (a preus bàsics)	484,0	2.453,1	10,6	19,7
Inversions en actius materials i intangibles	58,0	400,4	8,2	14,5
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	5,2	4,9	139,0	106,4
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	23,7	18,2	69,5	130,3
Vendes realitzades a l'estranger (%)	9,3	n.d.	45,3	-

Nota: imports expressats en milions d'euros.

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

Portugal el 18,2%), les quals van augmentar un 9,8%.

Les **importacions**, que van augmentar un 7,3%, són sobretot intracomunitàries (98,3%) i provenen sobretot d'Alemanya (22,7%), Itàlia (20,6%), Bèlgica (14,7%), França (11,0%), i Portugal (10,3%). Les **exportacions** van créixer una mica per damunt de les importacions, fet que suposà una millora de la balança comercial, la qual va assolir una cobertura del 90,6%.

Algunes veus del sector, com el Gremi de Flequers de Barcelona, posa de manifest que l'especulació amb cereals, que fa pujar els preus quan escassegen, és una amenaça per a la població mundial. Entre els anys 2013-2016, els preus del blat i blat de moro semblen haver donat un respir a les fortes pressions que van exercir en anys anteriors, mentre que la farina mostra de nou un ascens el 2016. En canvi, els **preus industrials** dels productes de fleca i pastes no van disminuir, sinó que fins i tot van augmentar una mica (+0,3% a Catalunya i +0,2% a Espanya), a diferència del que va succeir al conjunt del sector alimentari.

La **rendibilitat** en aquest segment fou d'un 5,2% el 2014, un 40% superior a la rendibilitat de la indústria agroalimentària. La **productivitat** d'aquest segment és d'uns

23,7 euros per hora l'any 2014, al voltant un 30% per sota de la productivitat total del sector alimentari (és el segment amb menor productivitat).

• Segment d'altres productes alimentaris

Aquest segment (CCAE 108) inclou la fabricació de sucre, cacau, xocolata i productes de confiteria, així com l'elaboració de cafè, te i infusions; així mateix inclou l'elaboració de salses i condiments, menjars i plats preparats, així com alimentació infantil i dietètica. Per tant, es tracta d'un segment molt heterogeni i de dimensions considerables dins del conjunt del sector alimentari: dona feina a unes 12.100 persones (el 16% sobre el sector alimentari) i genera un volum de negoci de 4.230 milions (16,8%) i un VAB de 664 milions d'euros (14,5%). La producció catalana té un pes al voltant d'un terç sobre el total de la producció estatal (EIE).

L'any 2016, aquest segment estava format per quasi 400 **empreses** amb assalariats, de les quals un 9,8% eren mitjanes o grans; a diferència de molts altres segments, el nombre d'empreses amb assalariats va créixer (3,4%) (DIRCE). Els establiments tenen una mitjana de 20,8 ocupats, molt similar a la mitjana del sector alimentari i la concentració és bastant elevada, especial-

ment pel que fa a la fabricació de sucre, xocolata, cafè i productes de confiteria (els cinc establiments més grans concentren més del 50% de l'ocupació i més del 61% del volum de negoci) (EIE).

Després d'una forta caiguda en el període 2010-2012, la **producció** va augmentar entre 2013 i 2016 (+3,2% aquest últim any) segons les dades provisionals de l'IPI. En el cas espanyol, la producció va créixer un 3,4% i en alguns productes, encara més: la producció de cafè, te i infusions (+11,6%), el sucre (9,6%), el cacau, la xocolata i els productes de confiteria (5,2%) i les salses i condiments (+4,8%). En el cas de Catalunya, la millora de la producció es podria explicar pel comportament del **consum** a les llars (+6,1% nominal) i potser en menor mesura per la millora de les exportacions, que suposen un 22% de les vendes.

Les **exportacions** d'aquests productes van destinades a països comunitaris en un 57,5% (destaca França amb un 13%, Alemanya amb un 8,5% i Portugal amb un 7,4%). Aquestes vendes van créixer un 9,7%, mentre que les extracomunitàries van augmentar només un 0,7%.

Les **importacions** van augmentar un 8,3%, igual que el 2015 (+8,7%). Val a dir que l'increment d'importacions i exportacions

Taula 7. Fabricació d'altres productes alimentaris (CCAE 108)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	398	1.983	3,4	16,1	20,1
Empreses amb \geq 50 assalariats	39	153	0,0	17,3	25,5
Índex de producció industrial (% var. anual)	3,2	3,4	–	–	–
Índex de preus industrials (% var. anual)	–0,1	1,7	–	–	–
Importacions	1.483,2	3.355,5	8,3	25,0	44,2
Exportacions	1.400,1	3.804,2	5,7	17,5	36,8
Saldo	–83,1	448,7	–	–	–
Taxa de cobertura (%)	94,4	113,4	–	–	–
Consum a les llars	1.334,3	7.647,4	6,1	11,4	17,4
IPC cafè, cacau, infusions (%)	0,6	–0,1	–	–	–
IPC sucre (%)	0,2	–0,3	–	–	–
Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB		% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	12.092	45.303	16,0	26,7	
Import net xifra de negoci	4.228,9	11.687,5	16,8	36,2	
VAB (a preus bàsics)	664,1	2.688,3	14,5	24,7	
Inversions en actius materials i intangibles	184,4	483,8	26,0	38,1	
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	0,4	4,6	11,6	9,3	
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	31,3	34,9	91,6	89,6	
Vendes realitzades a l'estranger (%)	22,0	n.d.	106,9	–	

Nota: imports expressats en milions d'euros. Les dades d'inversions, resultat i productivitat inclouen el segment 106 (molineria).

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

a vegades es deu a moviments comercials dins de les empreses mateixes d'un segment. El 84,1% de les importacions s'origina a la UE-28, i especialment a França (32%) i Alemanya (17,6%). Catalunya presenta un saldo de la balança comercial pràcticament en equilibri.

El grup d'aliments que millor representa el canvi d'hàbits alimentaris de la població catalana és el dels plats preparats. El **consum** de plats preparats mostrarà a Catalunya una tendència a l'alça entre 2004 i 2010, passant dels 37,6 grams de mitjana per persona i dia als 42 grams. En aquest mateix sentit el consum de salses també ha experimentat un increment del 25% durant el període de temps estudiat. Catalunya és la comunitat autònoma amb major consum de plats preparats i segueix la tendència observada als principals països europeus (Regne Unit, França, Alemanya i Itàlia) fa una dècada (FMR).

L'IPRI del segment d'altres productes alimentaris va disminuir un discret 0,1% a Catalunya, però aquesta variació no es traslladà al consumidor, el qual veié un increment dels preus d'aquests productes.

La **rendibilitat** en aquest segment fou d'un 0,4% el 2014, molt per sota de la mitjana del sector alimentari (3,7%). La productivitat

d'aquest segment és de 31,3 euros per hora, similar a la mitjana del sector (EIE).

Begudes

Aquest subsector inclou dos segments clarament diferenciats: d'una banda, la destil·lació, rectificació i mescla de begudes alcohòliques, l'elaboració de vins, cervesa, malta, sidra i altres begudes fermentades a partir de fruites i l'elaboració d'altres begudes no destil·lades, procedents de la fermentació; de l'altra, la producció d'aigües embotellades i altres begudes no alcohòliques (amb i sense greixos lactis). Tres quartes parts del subsector corresponen a begudes alcohòliques i la resta, a begudes analcohòliques.

El subsector de les begudes ocupa uns 8.500 treballadors a Catalunya (un 11,3% sobre el total del sector alimentari), el seu volum de negoci és d'uns 2.900 milions d'euros i el VAB, de 690 milions (l'11,5% i el 15,0% del sector respectivament). Així, es tracta d'un segment de dimensions mitjanes, que representa prop d'una sisena part de la producció estatal (EIE).

El 2016, aquest segment estava format per unes 470 **empreses** amb assalariats, tres més que el 2015. A diferència de molts altres segments, el nombre d'empreses

amb assalariats va créixer. Aquestes empreses tenen una dimensió més reduïda que en altres segments, ja que només el 5,4% tenen 50 o més empleats.

A diferència del 2014, en què el segment va presentar un increment de l'IPI molt notable (+14,3%), el 2015 i 2016 la **producció** catalana de begudes va disminuir considerablement (–5,7% i –10,2%, respectivament). Aquest segment presenta el comportament més desfavorable del sector alimentari el 2016. En canvi, al conjunt de l'Estat, la producció va augmentar lleugerament (+0,4%). Aquesta baixada de la producció sembla estar relacionada en part amb les exportacions que suposen un 17% del volum de negoci i van disminuir un 2,4%. En canvi, el **consum** domèstic va augmentar a Catalunya (+9,4 i +0,3% en aquests dos anys respectivament) (DARP) i a l'Estat també (+2,9%). Pel que fa al consum extradomèstic, va disminuir el consum de totes les categories de begudes excepte l'aigua (MAGRAMA).

Les **exportacions** destinades a la UE-28 (54,5%) van disminuir un 4,6% i tingueren com a principals destinataris Alemanya (16,5% sobre el total), el Regne Unit (8,9%) i Bèlgica (6,6%). Les exportacions extracomunitàries van augmentar un 0,4%.

Taula 8. Fabricació de begudes (CCAIE 11)

Indicadors de curt termini	Catalunya	Espanya	% variació Catalunya	% total indústria	% Catalunya/Espanya
	2016	2016	2015-16	2016	2016
Nombre d'empreses amb assalariats	469	3.509	0,6	18,9	13,4
Empreses amb \geq 50 assalariats	23	128	-8,0	10,2	18,0
Índex de producció industrial (% var. anual)	-10,2	0,4	-	-	-
Índex de preus industrials (% var. anual)	0,6	0,6	-	-	-
Importacions	587,2	1.880,2	3,4	9,9	31,2
Exportacions	922,7	3.829,1	-2,4	11,5	24,1
Saldo	335,5	1.948,8	-	-	-
Taxa de cobertura (%)	157,1	203,7	-	-	-
Consum a les llars	689,8	7.059,3	0,3	5,9	9,8
IPC begudes no alcohòliques (%)	3,0	1,8	-	-	-
IPC begudes alcohòliques (%)	0,8	0,7	-	-	-
Indicadors estructurals	Catalunya	Espanya	% total AIB		% Catalunya/Espanya
	2014	2014	2014	2014	2014
Persones ocupades	8.543	47.324	11,3	18,1	
Import net xifra de negoci	2.887,6	16.593,3	11,5	17,4	
VAB (a preus bàsics)	686,8	4.011,0	15,0	17,1	
Inversions en actius materials i intangibles	125,6	876,6	17,7	14,3	
Resultat de l'exercici / volum de negoci (%)	2,0	8,4	54,4	24,2	
Productivitat aparent treball (VAB/hora) (euros)	45,9	51,4	134,3	89,2	
Vendes realitzades a l'estranger (%)	17,0	n.d.	82,8	-	

Nota: imports expressats en milions d'euros.

Fonts: DEMC, Departament d'Empresa i Coneixement; MINETUR, Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme; DIRCE, Directori Central d'Empreses de l'INE; dades IPI i IPRI de l'Idescat i de l'Eurostat; Datacomex (dades d'aduanes, elaborades per l'AEAT i l'Idescat); DAAM (Panel de Consum Alimentari del Departament d'Agricultura); EPF (Enquesta de Pressupostos Familiars de l'INE); IPC (INE); EIE, Enquesta Industrial d'Empreses; SBS, Structural Statistics Database (Eurostat); Enquesta d'Innovació Tecnològica i Enquesta d'I+D (elaborada per l'INE, dades de l'Idescat).

Com que l'increment del consum va ser dèbil, les **importacions** van créixer de forma moderada, un 3,4%. El 84,3% de les importacions s'originà a la UE-28 i destacaren Alemanya (19,7%), el Regne Unit (17%) i França (14,5%).

Els **preus** industrials van créixer discretament a Catalunya i al conjunt de l'Estat (+0,6%), a diferència del que succeí al conjunt de la indústria alimentària però seguint la seva tònica d'anys anteriors.

Segons dades del **Consell Regulador del Cava** (CRC), l'any 2016 es van vendre 86,2 milions d'ampolles de cava a l'Estat (-0,8% respecte 2015) i 159,0 milions a l'exterior (+1,1% sobretot a conseqüència de les vendes fora de la Unió Europea, +9,1%). A Bèlgica, que és el primer mercat, les vendes van disminuir un 1,7%, mentre que a Alemanya i el Regne Unit, que són el segon i tercer mercat, van disminuir un 14,1% i un 3,9%, respectivament.

Segons l'**Observatori Espanyol del Mercat del Vi** (OEMV), Espanya va produir 43,3 milions d'hectòlitres de vi, segons les últimes dades disponibles, cosa que suposa un increment del 6,7% respecte a l'any passat i contrasta amb la reducció dels dos anys anteriors. D'acord amb la previsió del MAGRAMA a març de 2016, Catalunya és la tercera comunitat autònoma en termes de

producció (3,3 milions d'hectòlitres), per darrere d'Extremadura i a gran distància de Castella-La Manxa. S'estima que l'increment de la producció en el cas de Catalunya fou del 14,5%. Pel que fa a les exportacions, Espanya va reduir un 9,2% el volum de vi exportat però només un 1,2% del seu valor, en incrementar el preu mitjà un 8,8% (el més elevat des de 2013). Tot i no ser la més productora, Catalunya és la comunitat autònoma que més exporta (602,1 milions d'euros), superant així Castella-La Manxa, fet que significa que Catalunya ven els seus vins a un preu més elevat. Catalunya és també la comunitat autònoma que té major nombre de bodegues exportadores (1.460). Tot i que Espanya és un gran exportador de vi, val a dir que més de la meitat del vi espanyol es col·loca a l'exterior a granel, deixant així el valor afegit de l'envasament en mans estrangeres.

La **rendibilitat** en aquest segment fou d'un 2% el 2014, quasi la meitat de la rendibilitat de la indústria agroalimentària en conjunt. La **productivitat** en aquest segment és molt elevada (46 euros per hora), un 34% per sobre de la mitjana industrial, essent el segon segment alimentari més productiu (EIE).

Esdeveniments empresarials

A Barcelona es va celebrar per primera vegada el **Meat Business Forum**, una tra-

bada entre productors carnis catalans i un centenar de compradors de 18 països. De fet, s'hi van sumar totes les organitzacions del carni català amb l'objectiu d'obrir nous mercats i crear una plataforma estable de negoci internacional.

L'empresa **Borges** va aprovar una ampliació de capital amb l'objectiu d'aconseguir finançament (23,5 milions d'euros) per cultivar 2.500 hectàrees d'ametlles al sud de l'Estat i Portugal, i ampliar així l'autoabastament d'aquest producte. D'aquest finançament, el 30% s'obindrà a través de la sortida a borsa de l'empresa de Reus. A més es preveu que aquesta expansió creï nous llocs de treball.

A més, **Borges** va comprar el 70% l'empresa italiana de vinagre i cremes balsàmiques de Mòdena, Ortalli Spa. Aquesta empresa centenària, comercialitza a més de 40 països i se situa entre els cinc primers productors de vinagre de Mòdena del món.

El grup francès **Danone** va aconseguir completar el 98,4% de la compra de la seva filial espanyola, de manera que ja només queda una petita part en mans d'accionistes minoritaris. Fins fa només quatre anys, la multinacional controlava només el 57% de la filial. L'objectiu de la multinacional era acabar amb una singularitat dins seu que responia

a motius històrics: fou la filial amb seu a Barcelona la qual donà origen al grup.

Segons el **sindicat Unió de Pagesos**, la crisi del sector lacti va comportar el tancament de 39 explotacions lleteres entre gener de 2015 i març de 2016 (el 6,4% de les indústries lleteres catalanes). El sindicat insta la Generalitat a crear un segell d'origen català per contrarestar la presència d'excipients de llet importada d'altres països.

El 2015 es va crear **Làctia Agroalimentària**, constituïda per Covap i Lleters de Catalunya (propietària de Llet Nostra). Aquesta empresa serà qui a partir d'ara envasarà la llet Hacendado per a Mercadona a Catalunya.

Europastry va decidir ampliar la seva fàbrica als Països Baixos, que va inaugurar un any abans. La companyia ha invertit ja 25 milions d'euros en aquest país, fet que s'emmarca dins el seu pla d'expansió. A més, va crear un nou centre de R+D a Sant Joan Despí. L'empresa inverteix anualment uns 30 milions d'euros en noves instal·lacions productives i uns 20 milions d'euros en innovació. Aquesta companyia va incrementar les vendes un 21% el 2015.

El grup alimentari espanyol Adam Foods va arribar a un acord amb la mexicana Bimbo per comprar-li els actius relacionats amb el pa de la seva filial **Panrico** a Espanya, Portugal i Andorra, un negoci que ronda els 65 milions d'euros. Bimbo va adquirir Panrico al fons de capital risc Oaktree el 2015. Adam Foods és una de les dues empreses que varen resultar de l'escissió del grup Nutrexpa i té marques com Cuétara, la Piara, Ane-to, Granja San Francisco, etc.

La multinacional suïssa **Nestlé** va decidir ubicar a Barcelona un *Global Digital Hub*, una unitat que preveu generar uns 70 llocs

de treball especialitzats en tecnologia i màrqueting i prestarà serveis a les companyies del grup a tot el món. Amb l'elecció d'aquesta ciutat, la companyia pretén atreure joves talents. La filial espanyola de Nestlé espera incrementar un 3% les vendes el 2016.

Casa Tarradellas va decidir invertir 10 milions d'euros per ampliar la farinera que té a Gurb per tal de doblar la producció actual. Això els permetrà incrementar la producció de pizzes refrigerades, on són líders en el mercat, i masses fresques.

Idilia Foods, una de les dues empreses sorgides de l'escissió de Nutrexpa, va decidir concentrar tota la seva producció a Parets del Vallès, on traslladarà la fàbrica de Nocilla i altres productes i tancarà les instal·lacions de Montmeló. Actualment a la fàbrica de Parets s'hi produeix el Cola-Cao i caldrà una inversió de 15 milions d'euros.

L'empresa catalana de menjars preparats **Nostrum** va decidir obrir un centenar de locals a França en els propers sis anys. Va signar acords per obrir uns 50 locals a l'oest del país i uns 50 més a la regió d'Île de France.

L'empresa de plats precuinats de gastronomia asiàtica **Ta-Tung** va decidir invertir 11 milions d'euros en una nova fàbrica a Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat), ja que l'actual planta de l'Hospitalet va quedar petita per atendre el creixement de les vendes del mercat local. Aquesta empresa ha tingut taxes de creixement superiors al 20% en els darrers anys i exporta al voltant del 7% de la producció a països europeus.

Affinity Petcare, propietat de l'empresa familiar Agrolimen, va comprar el grup italià Nova Foods de menjar per a mascotes. Així, l'empresa catalana, que factura uns

460 milions d'euros, impulsà el seu creixement per Europa.

Freixenet va rebutjar l'oferta de l'empresa alemanya Henkell per comprar el 100% de la companyia per 500 milions d'euros. Aquesta empresa productora de cava, que és 100% familiar, mostra disparitat de criteris alhora de determinar si seguir així o obrir-se al capital de fora. Arran de l'oferta de Henkell, hi ha diverses empreses que han mostrat interès per comprar part de les seves accions.

La companyia cervesera **Damm** va aprovar una inversió de 35 milions d'euros per incrementar un 17% la seva producció al Prat i Múrcia per als anys 2015-2017 i la creació de 100 nous llocs de treball associats a l'increment de la producció. A més, la fàbrica s'adequarà per rebre visites. Actualment Damm té nou plantes productives a la península i 3.000 empleats.

La planta catalana de **Coca-Cola European Partners** va rebre inversions per valor de 8,4 milions d'euros el 2016, que s'afegeixen als 3,2 milions d'euros de 2015. Aquesta planta és una de les tres principals fàbriques d'aquesta beguda a Europa. A l'estiu del 2016, la fàbrica va incrementar la producció un 47% com a conseqüència del turisme, entre altres raons, i per tant la fàbrica necessita poder-se adaptar als repunts estacionals del consum.

El fabricant de refrescs **Schweppes**, propietat del grup japonès Suntory, va decidir invertir 10 milions d'euros en el seu centre d'R+D a Tordera. Un dels principals focus d'interès de la companyia és la reducció dels sucres, que en part es deu a la intenció del Govern d'establir una taxa sobre les begudes ensucrades. Així Tordera es consolida com un dels principals centres d'R+D del grup japonès a nivell mundial.

Tendències i oportunitats del sector

L'informe *The competitive position of the European food and drink industry* (European Commission, febrer del 2016) analitza la competitivitat de la indústria alimentària europea amb relació als seus principals socis comercials: els Estats Units, Austràlia, el Brasil i Canadà.

Segons els indicadors relacionats amb el comerç (quota de mercat de la Unió Europea al món i avantatge comercial relatiu), entre el 2003 i el 2012, la competitivitat de la indústria alimentària europea va millorar, mentre que segons els indicadors econòmics (creixement del valor afegit, de la productivitat del treball i del pes del sector dins la indústria manufacturera), va empitjorar. Normalment, una millora en els primers indicadors és resultat d'una millora en els segons. Aleshores, com és que la Unió Europea va obtenir bons resultats en els indicadors relacionats amb el comerç?

L'explicació rau en l'habilitat de la indústria de la Unió Europea per diferenciar-se d'altres a través d'oferir un producte de major qualitat a l'hora que ofereix productes diferenciats. Així, la indústria alimentària europea competeix en qualitat, més que no pas en preus, i per això el fet de tenir, per exemple, un baix nivell de productivitat en el treball no implica pèrdua de posicions competitives. Els estàndards de qualitat es basen en unes estrictes regulacions europees i condicions de seguretat. No obstant això, aquest marge competitiu derivat dels estàndards de qualitat podria disminuir en la mesura que països tercers adopten estàndards similars.

La indústria alimentària europea està subjecta al marc regulador dels diferents estats i a l'europeu, els quals poden tenir un impacte positiu o negatiu sobre els resultats de la indústria. Per exemple, ha tingut un impacte positiu l'harmonització de la

normativa dels diferents estats, l'establiment d'indicadors geogràfics i de traçabilitat, els estrictes requeriments de seguretat alimentària de la legislació europea envers els competidors i els acords de lliure comerç en política agrària comunitària. En canvi, la implementació irregular de normativa comunitària als diferents estats i la llarga durada dels procediments administratius per autoritzar innovacions en matèria alimentària té un impacte negatiu a l'hora de comercialitzar nous productes a la Unió Europea.

Des del punt de vista de les autoritats, la millora de les oportunitats de negoci de les empreses del sector alimentari passa necessàriament per:

- Tal com s'ha dit, afavorir els aspectes positius del marc regulador europeu i buscar solucions per aquells aspectes que suposen limitacions per a les empreses.
- Afavorir l'adopció d'acords de lliure comerç amb països tercers per aprofitar l'esperat creixement de la demanda d'aliments a nivell mundial, així com el creixement de la classe mitjana en països emergents.
- Reduir les càrregues administratives i els costos d'acompliment de la normativa que siguin innecessaris.
- Incrementar la inversió en R+D i concentrar els esforços en la innovació que se'n deriva.
- Millorar l'accés a la força de treball qualificada, atès que aquesta indústria mostra especial dificultat per incorporar perfils nous (habilitats digitals, ciència del comportament o genètica).
- Facilitar l'accés a les matèries primeres a nivell local, més que no pas importar-les.

Des del punt de vista de la indústria, algunes iniciatives que poden millorar les oportunitats de negoci són:

- Incrementar la cooperació i les aliances estratègiques entre empreses alimentàries tradicionals i empreses tecnològiques digitals, per tal d'aprofitar aquestes tecnologies en la distribució del producte, entre altres.
- També incrementar la cooperació entre empreses per a la reutilització dels productes, atès que aquesta indústria genera molt malbaratament i que aquests productes es poden fer servir en altres empreses com a matèries primeres o subproductes a través de la seva transformació. De fet, el 2015 la Comissió Europea va decidir reprendre el Fòrum per a un Millor Funcionament de la Cadena de Subministrament Alimentària.

A partir de la base de dades Trademap.org s'obté que els principals mercats d'aquests productes alimentaris a nivell mundial són els que es resumeixen a la taula següent.

Segments alimentaris	Principals importadors a nivell mundial (2015) ^(*)
Carn i preparats de carn	Japó, Estats Units, Regne Unit, Alemanya i Xina
Peix i crustacis i preparats	Estats Units, Japó, Xina, Espanya i França
Llet, lactis i ous	Alemanya, Itàlia, Països Baixos, Regne Unit i França
Vegetals	Estats Units, Alemanya, Regne Unit, França i Països Baixos
Olis	Índia, Xina, Estats Units, Països Baixos i Itàlia
Cereals	Xina, Japó, Egipte, Mèxic i Aràbia Saudita
Pastes preparades	Estats Units, Regne Unit, Alemanya, Xina i França
Sucre i dolços	Estats Units, Xina, Alemanya, Regne Unit i Indonèsia
Aigua	Hong Kong, Estats Units, Bèlgica, Alemanya i Japó
Begudes ensucrades	Estats Units, Regne Unit, Alemanya, Canadà i Bèlgica
Cervesa	Estats Units, França, Regne Unit, Itàlia i Xina
Vi	Estats Units, Regne Unit, Alemanya, Xina i Canadà
Altres vins	Regne Unit, Estats Units, Japó, Canadà i Alemanya

(*) Ordenats de major a menor.

Font: trademap.org.

A aquesta informació, cal afegir la que aporta l'informe sobre "Oportunitats Internacionals en el Sector Alimentació i Begudes" d'ACCIÓ, que destaca les oportunitats de negoci per a Catalunya que presenten diversos socis comercials:

- A Malàisia, la indústria *halal* presenta oportunitats i és un *hub* per reexportar a altres països musulmans.
- A Austràlia, les empreses proveïdores de productes amb valor afegit de subsectors com els productes làctics, el vi, la cervesa, el sucre i la carn reben el suport de la indústria agroalimentària del país.
- Els Emirats Àrabs ofereixen oportunitats en el menjar ràpid, els aliments processats, el menjar saludable i orgànic i els refrescos.
- Indonèsia ofereix oportunitats en productes processats i a base de blat, begudes, ingredients per cuinar, suplementos alimentaris per a la salut i tecnologia i seguretat alimentària.
- El Regne Unit ofereix oportunitats en productes saludables, mercats de conveniència, cadena de subministrament, productes de qualitat, innovació en la indústria, etc.
- A Hong Kong (Xina) hi ha una tendència creixent cap a consumir aliments saludables, funcionals i orgànics. També és un *hub* comercial per reexportar a altres països asiàtics.
- Els Països Baixos són el mercat líder mundial en maquinària per a la transformació d'aliments.
- Xile ofereix oportunitats en les tecnologies transformadores de matèries primeres d'aliments d'alta gamma, així com en l'aqüicultura, el sector vitivinícola i els centres de processament per fruita.
- Corea és un mercat molt dependent de les importacions d'aliments i begudes.